

סיירת חרוב - פלוגת אוגוסט 1972, מפגש יום הזיכרון 2020

כמעט 48 שנים חלפו מאז נפגשנו לראשונה, בבקו"ם או במחנה סאנור, והפכנו להיות חיילים בפלוגה ה', מחזור אוג' 72, בסיירת חרוב, תחת פיקודו של אורי רייניץ ז"ל, המ"פ שלנו, איש העמק מכפר קיש.

חלפו כבר כמה שנים מאז חידשנו את הקשר בינינו. מעת לעת אנו נפגשים, בהרכבים משתנים, מעלים זיכרונות מימים רחוקים, מתעדכנים לגבי ההווה ומשמרים את הקשר החדש שנוצר כמו שמשמרים כלי עדין ושביר שיכול להיסדק כתוצאה ממכה לא זהירה.

עיקר הקשר בינינו מתנהל בקבוצת ווטסאפ שהקמנו ואולם, בימי הקורונה שניחתו עלינו פתאום, התוודענו לאפליקציית Zoom והתחלנו גם אנו להיפגש באמצעותה. מפגש כזה קיימנו ביום הזיכרון.

מטרת המפגש הייתה להעלות את זכרם של אלה שנהרגו בדרך, שלא הספיקו, כמונו, להקים משפחות ולזכות לילדים ונכדים. אלה שנתרו מאחור, צעירים, רעננים, טווי חלומות שלא הספיקו להגשימם. המפגש התקיים ביוזמתו של רמי דנוש והשתתפו בו 15 חברים.

רמי פתח את המפגש בדבריה של נחמה ישראלי¹: "אם אין ערך למה לתת את החיים, אז אין ערך לחיים עצמם". נחמה מקיבוץ דברת, בת 98, איבדה את שני בניה, אפרים ז"ל² ודדי ז"ל³, קציני שריון, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ורמי סיפר כי נעמי, נכדתה של נחמה, היא כלתו.

הראשון שדיבר היה חיים בן מוחה, איש גבעת עדה, שאחרי סיום המסלול שימש מ"כ בפלוגת אוג' 73 ובהמשך, לאחר פירוק הסיירת, עבר לחיל האוויר והשתחרר מצה"ל כקצין. חיים בחר להראות לנו סרטון שהכין ובו סיפר על תחושותיו בעקבות אסון המסוקים בשאר ישוב, שחלק מעמיתיו ופקודיו נהרגו בו. לחיים, שבעת התרחשות האסון היה בדרום הארץ במסגרת תפקידו כמפקד גף מסוקים, הייתה דרך ארוכה לעשות כשמחשבות מתרוצצות במוחו. "חיים, חזור דחוף לבסיס", הייתה ההודעה שקיבל, הודעה סתומה ומטרידה, בטח כשאתה יודע שיש פעילות לילה של המסוקים וכששני אחיך משרתים בטיסת. כשהגיע לבסיס והתברר לו מימדי האסון (73 חיילים הרוגים, מהם 8 מאנשי הטיסת שחיים הכיר באופן אישי, לא היה לחיים זמן לעכל את הבשורות, כי היה חייב מיד לעבור למצב פעולה ולארגן את העניינים, בראש וראשונה ללכת לבשר למשפחות ההרוגים את הנורא מכל. חיים עצמו נסע לבית משפחת ממן בבאר שבע, הודיע למשפחה כי איתן, מכונאי מוטס נהרג באסון המסוקים⁴. את האירוע הזה מגדיר חיים כ"ארוע מעצב" בחייו. חיים ממשיך עד היום את הקשר עם משפחות הנופלים ולדבריו, לעולם לא ישכח אותם.

צביקה דרורי דיבר אחריו ובתחילה התייחס לדברי חיים וסיפר שעבד בעבר עם עדין ישיש, טייס אחד המסוקים שהתרסקו בשאר ישוב. צביקה בחר לדבר על דרור קושניר ז"ל⁵, חברנו לפלוגה, שנהרג בקרב בעיר סואץ, ב-24 באוקטובר 1973. חרף השוני הגדול ביניהם, שאף גרם להם לוויכוחים לא מעטים, צביקה הפשן ודרור העיקש היו חברים קרובים מאד, טיילו יחד בחופשות ואף שהו שבועיים בתל נוף, עד שבוע לפני המלחמה, במסגרת כוננות חילוץ טייסים⁶, לפני שהוקמה יחידה 669. צביקה סיפר כי, מאז שדרור נהרג, הוא נוהג לפקוד את קברו כמעט מידי שנה ומרבה להרהר בשאלה "למה אני בא לאבן הזאת" והאם יש או אין נשמה. צביקה מציין כי, מזה שנים, שולח גדוד "חרוב" משמר כבוד לטקסי יום הזיכרון ובאחד המקרים הוא אף פגש את בנו, שהתגייס לגדוד, ליד הקבר.

אחרי צביקה דיבר גרשון אור (אורבוך) גם הוא, כמו חיים בן מוחה, איש גבעת עדה. גרשון סיפר בתחילת הדברים כיצד, בכל פעם ששמע על התרסקות מסוק, נכנס למתח עד ששמע כי חיים אינו בין הנפגעים ורק אז נרגע. גרשון בחר ללכת אחורה בזמן וסיפר על דודו, אחי אביו, דוד אורבוך ז"ל, שנחטף ונרצח, בהיותו בן 14, עם שני צעירים נוספים מהמושבה, על ידי פורעים ערבים ביוני 1938, כשיצאו לשדה לצורך איסוף חציר. גופותיהם נמצאו רק כעבור כשנתיים בתוך בור בכפר זלפה, והם נטמנו בקבר אחים בגבעת עדה⁷. בסיום דבריו, קשר גרשון את אירוע חטיפת שלושת הצעירים ורציחתם לניסיון חטיפתו שלו על ידי ערבים בסוף מלחמת יום הכיפורים, ניסיון שנכשל בזכות תושייתו וכוחו הפיזי, אך טלטל את משפחתו והחזיר אותה עשרות שנים לאחור, לרצח המזעזע של דוד וחבריו.

לני רקנאטי היה הבא בתור והוא בחר לדבר על יזי מנצ'יק ז"ל, תושב כרכור, מפלוגת מאי 72 בסיירת, שנהרג בקרב בעיר סואץ, באוקטובר 73⁸.

כרקע לדברים אספר כי, באביב 73 אוחדו פלוגות מאי ואוגוסט למסגרת אחת ואת קורס מ"כים עשינו יחד. מיד לאחר שסיימנו מסע כנפי סיירת, ירדנו לסיני, לשבוע, כדי לאבטח מתקני נפט באזור אבו רודס. לני היה באותו שבוע עם יזי והחוליה שלהם עסקה בביצוע תצפיות.

לני סיפר כי, במהלך השבוע בו בילו יחד, התגלה לו יזי כבן אדם מאד מיוחד ובעל סגנון דיבור מיוחד. הוא היה מאד אינטליגנטי, איש של סיפורים וסקרן גדול. "מאד התחברנו", סיפר לני "וכשקרה מה שקרה, הרגשתי אובדן כי הוא היה חבר".

¹ <http://www.palmach.org.il/memorial/fighterpage/?itemId=71957>

² <https://www.davrat.org.il/objDoc.asp?PID=281158&OID=372001&DivID=1>

³ <https://www.davrat.org.il/objDoc.asp?PID=281158&OID=372013&DivID=1>

⁴ https://www.izkor.gov.il/%D7%90%D7%99%D7%AA%D7%9F-%D7%99%D7%A2%D7%A7%D7%91%20%D7%9E%D7%9E%D7%9F/en_87ee2afb7693bbf091c2a00ccee20d7

⁵ https://www.izkor.gov.il/%D7%93%D7%A8%D7%95%D7%A8%20%D7%A7%D7%95%D7%A9%D7%A0%D7%99%D7%A8/en_a1b7aa10e6e809cbad6e6e698944942c

⁶ <http://www.484.co.il/editor/assets/mirdafim/rafiLev1967.pdf> על פעילות סיירת חרוב בתחום זה במלחמה קודמת -

⁷ <http://www.bin-ada.co.il/Branches/Branch.aspx?nodeId=1164&branchId=891>

⁸ https://www.izkor.gov.il/%D7%99%D7%96%D7%99-%D7%99%D7%A2%D7%A7%D7%91%20%D7%9E%D7%A0%D7%A6%D7%99%D7%A7/en_441a8cb71daa31385c469866f33528e7

⁸ https://www.izkor.gov.il/%D7%99%D7%96%D7%99-%D7%99%D7%A2%D7%A7%D7%91%20%D7%9E%D7%A0%D7%A6%D7%99%D7%A7/en_441a8cb71daa31385c469866f33528e7

לני הוסיף וסיפר כי אחרי מותו של יז'י נהג לבקר מידי פעם את הוריו, שהיו מאד מבוגרים כשבנם נהרג. לני הוסיף מילים ספורות על דרוו קושניר והגדיר אותו כאדם ש"נולד קצין", שהיה ברור שיתקדם בצבא ומותו בקרב קטע את הכל.

יוסי אלוש דיבר על דרוו קושניר והאיר את דמותו מזווית שונה. יוסי סיפר כיצד דרוו תמך בו ועודד אותו כשהתקשה במסעות, ולא אפשר לו להכנע לקשיים. יוסי זוכר במיוחד מסע לסרטבה במהלכו הסביר לו דרוו כי "יש לי ולך אותן עצמות, אותם שריירים, אותם סחוסים וזה רק עניין של רצון. אם אני יכול לעשות את זה, אין מצב שאתה לא תעשה את זה. אין מצב". יוסי זוכר את השיחה הזו ככזו שליוותה אותו לאורך המסלול, השירות הצבאי וגם בהמשך חייו והוסיף כי, גם כיום הוא מזכיר בה מעת לעת והדברים הללו מאד מחקים אותו.

בני כרמי דיבר גם הוא על דרוו קושניר וזכר איך, כל אימת שהוקפצנו בלילות על ידי המפקדים שלנו והוא יצא מהאווהל, דרוו כבר עמד מוכן בחוץ, כאילו ציפה להקפצות האלה והתארגן על עצמו באפס זמן. בני הוסיף כי, לאורך השנים, נהג מידי פעם להגיע לקברו של דרוו בקרית שאול, שוחח עמו קצת וחזר לביתו.

אני בחרתי לדבר על שריה עופר ז"ל, מ"פ אוגוסט 73, שחלקנו היינו אנשי סגל תחת פיקודו. שריה, מפקד מצוין ואוהב אדם, נרצח על ידי מחבלים בחצר ביתו בבקעה⁹, בדיוק 40 שנה לאחר שאחיו, יצחק (במבי) ז"ל, נהרג בשמי רמת הגולן במהלך מלחמת יום הכיפורים, כשטוס הסקייהוק שלו הפול על ידי הסורים¹⁰. שני האחים נהרגו באותו תאריך בדיוק - ה- 11 באוקטובר. שריה (יה) הפגין מנהיגות שקטה ומאוד אפקטיבית והיה, מבחינות רבות דמות לחיקוי ואני מרגיש מבורך שהייתי תחת פיקודו, ולו זמן קצר.

רמי דנוש הכיר את יז'י מנצ"ק מתקופת לימודיהם בתיכון בפרדס חנה. בתחילת דבריו זכר רמי כי, את מסע כנפי הסיירת ממחנה יוסף לכוכב הרוחות הלך יז'י בלי גרביים (עוד עובדה שהדגישה את ייחודיותו). בהמשך סיפר רמי על האופן בו נודע לאביו, שהיה רופא מוכר מאד בפרדס חנה, כי יז'י נהרג (במהלך ביקור בביה"ח אצל שאול בירנבוים, בן מחזור אוגוסט 72 שנפצע קשה במלחמה) וכיצד, יומיים אחרי שהדבר נודע לו, התקשרה אליו אמו של יז'י וסיפרה לו בשמחה כי קיבלו גלויה מיז'י, בה הוא מספר כי הכל בסדר והוא מאד מרוצה וזאת, בזמן שאביו של רמי כבר יודע שיז'י נהרג. הוא השתף בשמחתה של האם ונצר בלבו את הסוד הנורא שהיה ידוע לו.

אריה קורנר¹¹ בחר לדבר בפגישה על רמו אזולאי ז"ל¹², שנהרג בסיני בינואר 1976. אריה סיפר כי, לאחר פירוק הסיירת, נשלחו מספר לוחמים לג'בל ג'ידי בסיני, לצורך ביצוע תצפיות באמצעות מכשיר חדש שצה"ל רכש באותה תקופה. אחד החיילים שנשלחו לשם יחד עם אריה, היה רמו אזולאי, מפלוגת פברואר 72. אריה זוכר שהדרך שהובילה לנקודת התצפית שעל ההר הייתה מפותלת וצרה מאד. ב- 9 בינואר 76, יום שישי בערב, היה תורו של רמו לרדת למפקדת האוגדה לצורך מסירת דו"חות התצפית של אותו יום. לפני ירידתו, ביקש רמו שישאירו לו אוכל ממנות הקרב, ויצא לדרכו. כעבור כשעתיים התקשרו ממודיעין האוגדה על מנת לבדוק מדוע רמו לא הגיע עדיין ובעקבות השיחה יצא כוח לכיוון הדרך היורדת מההר. בחיפושים התברר כי רמו פיסס את אחד העיקולים, התדרדר עם הג'יפ לתהום בת כמה עשרות מטרים ונהרג. אריה, שומר עד היום על קשר עם משפחתו של רמו.

אשר והב התייחס בתחילת דבריו לאסון המסוקים בשאר ישוב. אשר, שעבד שנים רבות כחוקר מז"פ במשטרת ישראל סיפר כי, יום לאחר האסון, הביאו את גופות החיילים למתחם בית ההלוויות הישן ברידינג, תל אביב, לצורך זיהוי והוא היה בין אלה שביצעו את המלאכה. אשר, שעבד בהרבה זירות פשע ובדק הרבה גופות, זוכר עד היום בזעזוע את כמות הגופות שהגיעו לרידינג באותו יום. אירוע נוסף בעבודתו כחוקר מז"פ קשור לדרור קושניר. אשר סיפר כי נקרא באחד הימים לחקור פריצה בב"ס בליך ברמת גן וכשהגיע לשם, ראה את תמונתו של דרוו בין תמונות בוגרי ביה"ס שנהרגו במלחמות. לדברי אשר, כשראה את התמונה, חטף "בומבה", כהגדרתו, וחזר באחת למראות המלחמה ולמותו של דרוו.

דוד אבגי, דבר על שלושה רבדי זיכרונות שצפים אצלו בהישמע האזעקה ביום הזיכרון. באחד צפים ועולים דמויותיהם של יז'י מנצ"ק ודרור קושניר - ברגעיו האחרונים, אחרי שנפצע והשני זכור לדוד כשהוא פורש באזני חבריו לפלוגה את המשך מסלול חייו, כפי שתכנן אותם, ולא ידע שבתוך זמן קצר ייהרג בקרב. ברובד השני מופיעות דמויות של חבריו מאשדוד, שנהרגו ואילו ברובד השלישי עולות דמויותיהם של שני אחייניו שנהרגו - האחד בלבנון והשני בחברון.

יחיאל אקוע פתח את דבריו וסיפר על טקס נטיעת עצים, שנערך באותו יום בפלס, לזכרם של החיילים שנפלו בבקעת הירדן וציין כי השתתף, כנציג עמותת סיירת חרוב, בנטיעת 14 עצים לזכר חיילי הסיירת שנפלו במרדפים בבקעה. בהמשך התייחס יחיאל להתרסקות מסוק הסופר פרלון בפסגת החרמון, ביום העצמאות 1974, כשנחת במקום לצורך חילוץ צנחנים שנפצעו בהפגזה סורית. יחיאל סיפר כי היה בצוות החילוץ באותם ימים אך שוחרר לחופשה לקראת יום העצמאות ומי שהחליפו בצוות היה מוצרפי, מהמחזור של שלום קורן. מי שבישר ליחיאל על התרסקות המסוק היה מוצרפי עצמו, שהורד מהמסוק עם כל מי שהיה מיותר, בטרם המריא לחרמון וכך ניצלו חייו.

אבנר טלמון סיפר על מבצע "שלכת", שנערך בדהר אלבורג, מדרום לזהרני בלבנון, בין ה- 8 ל- 9 ביוני 1978. אבנר, שהיה באותם ימים מפקד עורב צנחנים, שימש במבצע כמפקד כח החילוץ. את דרכם ליעד עשו הלוחמים בנחתת של חיל הים. טלמון נזכר כיצד אמר לו יפתח עין ז"ל, אחד המפ"ים, כי יש לו תחושה שהוא לא חוזר חי מהמבצע. טלמון הציע לו לא להשתתף במבצע אך נענה על ידי יפתח כי אינו חושב כלל על אפשרות כזו. יפתח עין¹³ ועמו ניר זהבי¹⁴ ז"ל נהרגו בקרב שהתחולל ביעד. טלמון, שירד לחוף עם לוחמים נוספים על מנת לחלץ את הנפגעים, סיפר על התדהמה שאחזה בו כשראה את גופותיהם של יפתח עין וניר זהבי. טלמון זוכר היטב את יפתח עין כמפקד שחייליו אהבו אותו מאד.

גם ישראל זר דיבר על דרוו קושניר ז"ל והביע את דעתו כי, אלמלא נהרג, היה עושה קריירה צבאית יפה. ישראל הזכיר לנו כי לא השתתף במלחמה כיוון שחלה בצהבת ונשלח לבית ההבראה של מעלה החמישה, שם פגש באחד הימים את אשר והב, שנפצע במלחמה, וממנו שמע על הקרב בעיר סואץ ועל מותם של דרוו ויז'י. ישראל, שעד אותה שיחה לא ידע דבר על הקרב

⁹ (<https://news.walla.co.il/item/2694812>)

¹⁰ https://www.izkor.gov.il/%D7%A6%D7%97%D7%A7%20%D7%A2%D7%95%D7%A4%D7%A8/en_c0d4644f51243ca08e59068d958d1ceb

¹¹ דור שני ללוחמי סיירת-חרוב. אחיו, מירון קורנר, היה ממייסדי היחידה ושרת כלוחם בסיירת בתפקיד טכנאי קשר ואלקטרוניקה

¹² https://www.izkor.gov.il/%D7%A8%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%93%20%D7%90%D7%96%D7%95%D7%9C%D7%90%D7%99/en_bad2e11ee6d71d6ad089a44991a4f03c

¹³ https://www.izkor.gov.il/%D7%A4%D7%AA%D7%97%20%D7%A2%D7%99%D7%9F/en_efad027618971675eb5b6cd2630c00f6

¹⁴ https://www.izkor.gov.il/%D7%A0%D7%99%D7%A8%20%D7%96%D7%94%D7%91%D7%99/en_c0bb0c5e6626bd4e8e742d7969ff7a54

ותוצאותיו, הלך לחדרו "בסערת רגשות", כהגדרתו, וכתב מכתב לדרור. אין לו עותק של המכתב אך הוא זוכר את משפט הפתיחה שכתב: "האמנם לא אָרָאךְ עוד לעולם?". למחרת בבוקר יצא ישראל בטרמפים לבית משפחת קושניר ברמת גן ובהגיעו לבית, מסר את המכתב לאמו של דרור. היא פתחה את המכתב והחלה לקרוא בו אך אחרי קריאת שורה או שתיים, פרצה בבכי. ישראל, נבוך מאד, נשאר בבית עוד זמן קצר ועזב. הוא הסתובב ברחובות רמת גן ללא מטרה, "כמו סהרורי", כהגדרתו ואחר כך שב למעלה החמישה. מאוחר יותר הקריאו את מכתבו של ישראל באזכרה שנערכה לדרור או בקבורתו השנייה¹⁵. ישראל נשאר בקשר עם משפחת קושניר ונהג לעלות לקברו של דרור בימי הזיכרון.

בשנים בהן התגורר ישראל במושב בצרון, נהג, בעברו על פני אנדרטת הצנחנים ליד תל נוף, לשוחח עם דרור ולעדכן אותו לגבי מה שקורה אתו. הוא עדכן את דרור לגבי חתונתו, לגבי הולדת ילדיו, לגבי מעברו למושב פארן ועוד. ישראל מתגעגע מאד לדרור וממשיך לעדכן אותו גם כיום, כל אימת שהוא חולף על פני האנדרטה.

אריה זלמנוביץ' סיפר כיצד שמע על מותם של י"ז ודרור, בהגיעו יחד עם גרשון ל-פאיד, יומיים אחרי שחילי הסיירת יצאו מהעיר סואץ ובנוסף, דיבר על המקריות בחיים ועל תעוועי הגורל. הוא סיפר כי החליף, יחד עם גרשון, את צביקה ודרור בכוננות חילוץ טייסים, שבוע לפני המלחמה שאף אחד לא ידע כי תפרוץ, ובמשתמע, ייתכן שבכך נצלו חייו. בעקבות דברים אלה מזכר גרשון כי, כשבועיים לאחר פרוץ המלחמה, דרור התקשר אליו (הוא ואריה היו בצפון, בכוננות חילוץ טייסים) והפציר בו לחזור למחנה גדי כדי שהוא, דרור, יחליף אותו כי "אנחנו לא עושים כאן כלום", לדברי דרור. גרשון סרב להצעה והוא תוהה האם, בכך, חרף את גורלו של דרור.

רמי, שפתח את הפגישה גם סיים אותה ועל סף ערב יום העצמאות איחל לכולם חג שמח.

אנחנו אנשים שונים, כל אחד מאתנו הגיע מרקע שונה, היינו במסגרות שונות בצבא, אחרי פירוק הסיירת, ובהן איבדנו חברים לא מעטים לאורך השנים ואולם, השנה בה בילינו יחד, כחילי פלוגה ה', מחזור אוגוסט 72 בסיירת חרוב, קרבו בינינו באופן שאפילו לא היינו מודעים לו. נראה שרוב המאחד מאשר המפריד בינינו וגם כיום, כמעט חמישים שנה אחרי האירועים המסעירים שחווינו באותם ימים, אנחנו מוקירים את הידידות שנרקמה בינינו. אנחנו חיים אולם, אנו לא שוכחים את אלה שנפלו במעלה הדרך ותמיד מזכור אותם.

¹⁵ במהלך המלחמה הובאו החללים לקבורה ארעית בבתי עלמין בדרום הארץ. מאוחר יותר הובאו הנופלים למנוחת עולם בבתי העלמין הצבאיים ברחבי ישראל.